

Asia: VN/12734/2019

Pakkoavioliiton mitätöinti ja ulkomailla alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustaminen

Suomessa pakottamalla solmitun avioliiton päättäminen

- 1. Arviomuistion luvussa 2.1 on käsitelty Suomessa pakottamalla solmitun avioliiton purkamismenettelyä ja ehdotetaan uutta säännöstä, jonka mukaan pakottamalla solmittu avioliitto voitaisiin kumota. Kumoamisen oikeusvaikutukset olisivat samat kuin avioerossa. Kannatatteko ehdotusta?**

Kyllä

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

Digi- ja väestötietovirasto pitää perusteltuna sitä, että oikeusvaikutukset on selkeästi määritelty, koska niillä on vaikutusta mm. lapsen asemaan liittyvissä rekisteröintitehtävissämme.

- 2. Arviomuistion luvussa 2.2 on käsitelty Suomessa alaikäisenä tai muusta avioliiton esteestä huolimatta solmitun avioliiton purkamista ja päädytty siihen, että tarvetta lainsäädäntömuutoksiin ei ole. Oletteko johtopäätöksestä samaa mieltä?**

-

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

Ei kantaa.

Ulkomailla solmitun alaikäisavioliiton tunnustaminen

- 3. Arviomuistion luvussa 3 on käsitelty ulkomailla alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustamista Suomessa. Arviomuistiossa ehdotetaan nykyisten säännösten täsmentämistä niin, että ulkomailla alle 18-vuotiaana solmittu avioliitto voitaisiin tunnustaa Suomessa vain erityisestä syystä, jos ainakin toinen puolisoista on asunut avioliiton solmimishetkellä Suomessa. Kannatatteko ehdotusta?**

Kyllä

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

-

4. Onko teillä kommentteja arviomuistion jaksossa 3.3 mainittuihin erityisiin syihin, joiden perusteella tällaisen avioliiton tunnustaminen voisi poikkeustapauksessa olla perusteltua?

-

5. Onko arviomuistiossa ja sen taustalla olevassa selvityksessä arvioitu tunnustamissääntelyn ja -käytäntöjen nykytilan sekä eri vaihtoehtojen etuja ja haittoja riittävän kattavasti?

-

Perustelut

Ei kantaa.

Muut huomiot

6. Onko teillä muuta lausuttavaa arviomuistiosta tai sen taustalla olevasta selvityksestä?

Arviomuistion kohdassa 2.1 ehdotettu säännös avioliiton kumoamisesta aiheuttaisi muutoksia väestötietojärjestelmään (VTJ). Väestötietojärjestelmään tulisi lisätä uutena avioliiton päättymistapana avioliiton kumoaminen. Järjestelmämuutokset eivät kuitenkaan näillä näkymin aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia. Nykyiset väestötietojärjestelmään merkittävät avioliiton päättymistavat ovat:

1 = avioliitto päättynyt avioeroon

2 = avioliitto päättynyt puolison kuolemaan

3 = avioliitto päättynyt peruuntumiseen (ei enää aktiivisesti käytössä mutta voi olla henkilöllä aiemmin kirjattuna tietona)

4 = avioliitto päättynyt, kun vihkiminen on julistettu mitättömäksi

Tieto avioliiton päättymistavasta luovutetaan Digi- ja väestötietoviraston massamuotoisissa VTJ-tietopalveluissa tällä hetkellä niille viranomaisille, jotka tarvitsevat lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi henkilön avioliittotietoja (mm. Kela, Verohallinto, Tilastokeskus). Avioliittotiedon muuttuessa näille viranomaisille välitetään tieto sekä muutostavasta että muutospäivästä.

Väestötietojärjestelmää ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluita koskevan lain 28 §:n mukaan väestötietojärjestelmästä luovutettavan tiedon tulee aina olla tarpeellinen siihen käyttötarkoitukseen, johon se luovutetaan. Jos väestötietojärjestelmään lisätään uudeksi avioliiton päättymistavaksi avioliiton kumoaminen, tämän tiedon luovuttaminen voisi olla edellä mainitun lain mukaan perusteltua lakisääteisten viranomaistehtävien hoitamiseksi sekä mahdollisesti tieteelliseen tutkimukseen.

Jos tiedon luovutusta on syytä rajoittaa vielä tätä enemmän, olisi mahdollista säätää väestötietojärjestelmää ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluita koskevaan lakiin nimen omaisen tätä tietoa koskeva luovutusrajoitus. Tässä tapauksessa (jos tieto merkitään väestötietojärjestelmään, mutta sitä ei voida luovuttaa kuten muita avioliiton päättymistapoja) tulee keksiä tapa, jolla tieto avioliiton päättymisestä välitetään VTJ-tietopalveluissa viranomaisille paljastamatta avioliiton päättymisen syytä (esim. avioliiton päättymistapa 5 = muu syy). Tätä voi olla haastava toteuttaa niin, ettei avioliiton päättymisen syy ole pääteltävissä, jos muut päättymistavat ilmoitetaan selväsanaisesti.

Nimenomaisen luovutusrajoituksen lisääminen väestötietojärjestelmää ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluita koskevaan lakiin ei mahdollisesti olisi välttämätöntä tiedon suojaamiseksi, vaan tiedon luovuttamiselle asetetut yleiset,

edellä mainitussa laissa asetetut edellytykset suojaisivat tietoa riittäväällä tavalla. Avioliiton kumoamista koskevaa tietoa ei ole suoraan katsottavissa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti erityiseksi henkilötiedoksi. Tieto kertoo kuitenkin henkilökohtaisista oloista tavalla, joka tekisi siitä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 32 kohdan mukaan salassa pidettävän tiedon.

Siviilisäätytietoa luovutetaan Digi- ja väestötietoviraston VTJ-tietopalveluissa myös yksityissektorin toimijoille (kuten pankki- ja vakuutus toiminta). Näitä luovutuksensaajia Digi- ja väestötietoviraston tulisi informoida yleisellä tasolla siitä, että henkilön siviilisäätytieto voi muuttua myös avioliiton kumoamisen seurauksena.

Sukunimen osalta on syytä huomioida, että etu- ja sukunimilain 13 §:n mukaan aiemmalta puolisolta saatua sukunimeä ei voi siirtää uudelle puolisolle sukunimeksi tai sukunimiyhdistelmän yhdeksi sukunimeksi. Myöskään aiemmalta puolisolta saatua sukunimiyhdistelmää ei voi siirtää uudelle puolisolle. Lisäksi on syytä huomioida, että hakijalla voi olla etu- ja sukunimilain 16 §:n mukainen käytössä oleva sukunimi, jonka käyttäminen on perustunut avioliittoon, joka on myöhemmin kumottu. Etu- ja sukunimilain 16 §:n mukaan kaikki käytössä olevat sukunimet ovat suojattuja eikä käytössä olevaa sukunimeä voi saada, ellei osoita etuja sukunimilain 16 §:ssä edellytettyä erityistä syytä.

Salovaara Timo

Digi- ja väestötietovirasto - Lausunto on valmisteltu Digi- ja väestötietoviraston Palvelut-osastolla.